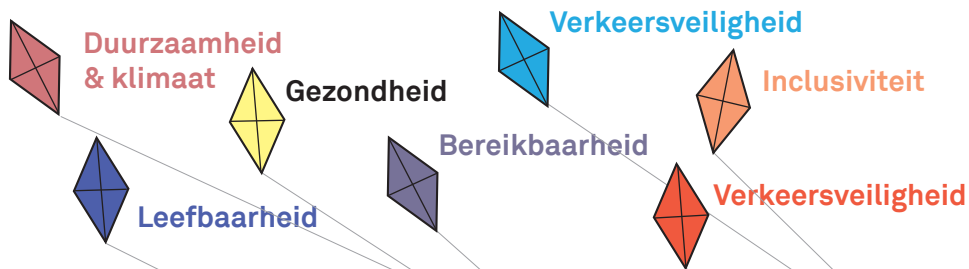

Fietsen en lopen: goud in handen

Hoe gaan we kansen benutten in omgevingsvisies en -plannen?

Hoe kunnen fietsen en lopen bijdragen aan gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen?

De Omgevingswet komt eraan

Nederland krijgt in 2021 een nieuwe Omgevingswet. De voorbereidingen hiervoor zijn al in volle gang. Het Rijk, provincies en gemeenten moeten omgevingsvisies, -plannen en -programma's op gaan stellen, met als doel onze steden en dorpen vitaler te maken. De wetswijziging, die de basis vormt van een grote transitie binnen de gemeentelijke werkwijze, biedt ook voor raadsliden.

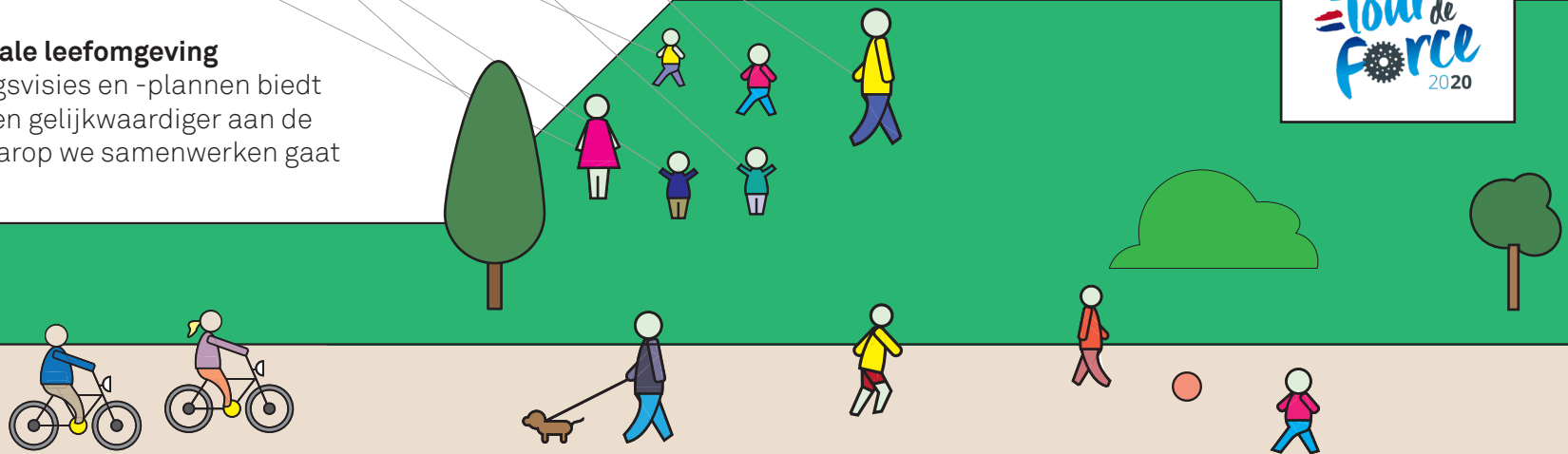
Samen werken aan een vitale leefomgeving

Het opstellen van omgevingsvisies en -plannen biedt ons de kans om integraler en gelijkwaardiger aan de slag te gaan. De manier waarop we samenwerken gaat

veranderen. Aan de hand van omgevingsdoelen zoals vitaliteit gaan we op gelijkwaardige wijze met elkaar aan de slag in de leefomgeving om tot integrale afwegingen te komen voor onze ruimte. Zo gaan professionals in de ruimtelijke ontwikkeling samenwerken met professionals in het sociale en gezondheidsdomein.

Goud in handen met fietsen en lopen

Lopen en fietsen biedt oplossingen voor diverse ruimtelijke uitdagingen en versterkt een integrale kijk op de leefomgeving. Het doel van dit whitepaper is om betrokken professionals van overheden en andere partijen, zoals verkeerskundigen, ruimtelijk ontwerpers, gezondheidsdeskundigen en lokale organisaties actief in het sociale domein, te inspireren en concrete handvatten te bieden.

Benut de trends en lever bewijs

De laatste feiten en cijfers over de trends en ontwikkelingen van fietsgebruik in Nederland vind je [hier](#).

Maatschappelijk rendement

Denk daarbij aan positieve effecten op congestie, emissies, gezondheid, geluid, ruimte en veiligheid in tegenstelling tot de effecten bij gebruik van een auto of bus. Elke autokilometer die wordt vervangen door een fietskilometer levert in het stedelijk gebied €0,41 aan maatschappelijke baten op. ([RWS – Decisio MKBA Fiets](#))

Sociale leefomgeving

Fietsen en lopen vergroot de kans op ontmoeten ten opzichte van de auto.

Verstedelijking en bereikbaarheid

De hoge dichtheid van de stad heeft een positieve invloed op de bereikbaarheid met de fiets: de fiets is vaak sneller en gebruiksvriendelijker dan een auto of het ov.

Klimaatdoelen

In het Klimaatakkoord van Parijs is vastgelegd dat we in 2050 niet meer CO2 uitstoten dan de natuur op kan nemen. Overheden werken hard aan deze opgave. Fietsen en lopen draagt bij aan deze klimaatdoelstelling. CO2-uitstoot van 1 km elektrische fiets is voor een alleenrijdende forens 40 keer zo klein als die van een auto.

Vrijtijdseconomie

Een leefomgeving met ruimte voor recreatie dichtbij huis, heeft een positief effect op de mentale en fysieke gezondheid van bewoners.

Gezonde leefomgeving

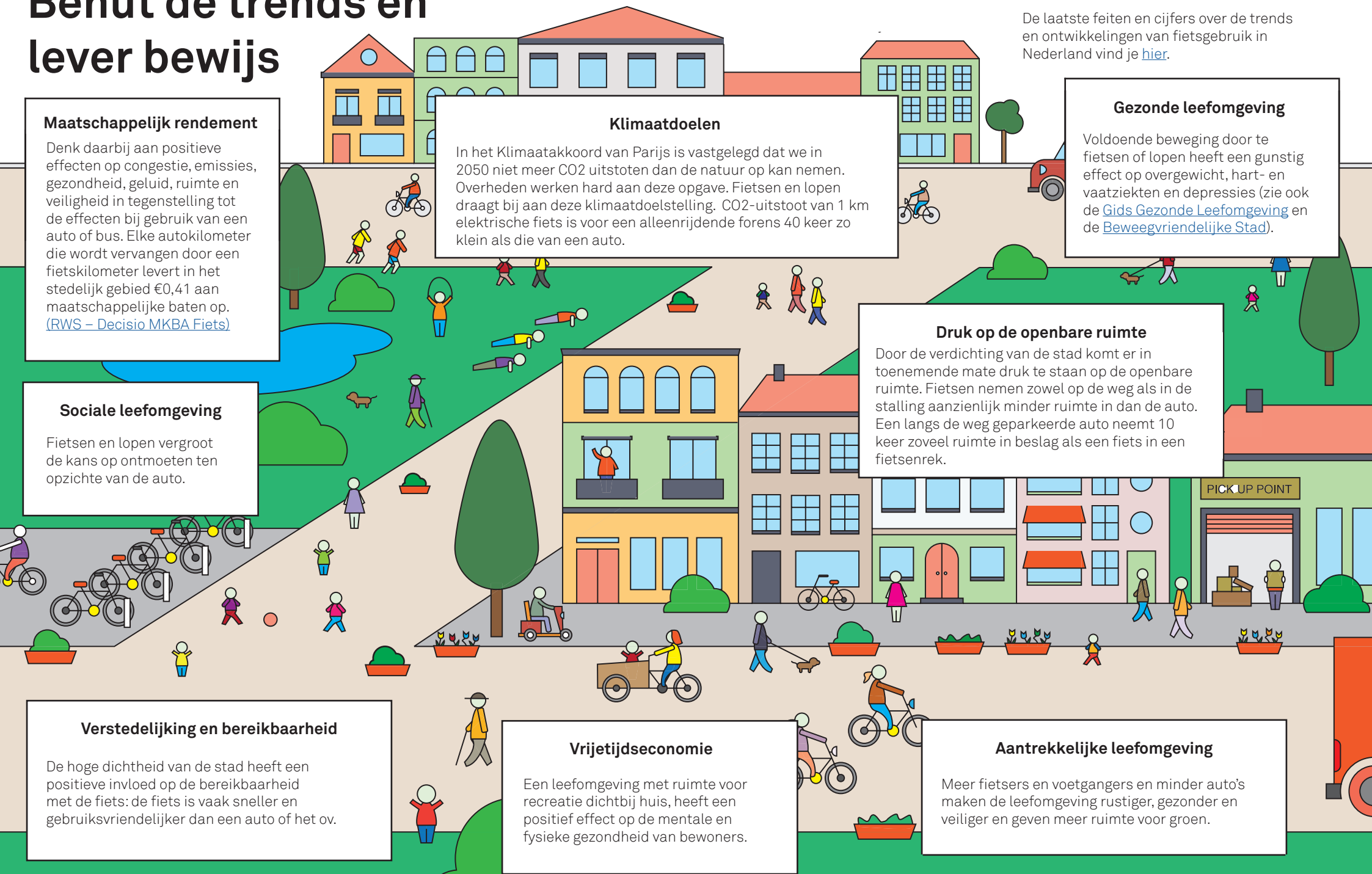
Voldoende beweging door te fietsen of lopen heeft een gunstig effect op overgewicht, hart- en vaatziekten en depressies (zie ook de [Gids Gezonde Leefomgeving](#) en de [Bewegvriendelijke Stad](#)).

Druk op de openbare ruimte

Door de verdichting van de stad komt er in toenemende mate druk te staan op de openbare ruimte. Fietsen nemen zowel op de weg als in de stalling aanzienlijk minder ruimte in dan de auto. Een langs de weg geparkeerde auto neemt 10 keer zoveel ruimte in beslag als een fiets in een fietsenrek.

Aantrekkelijke leefomgeving

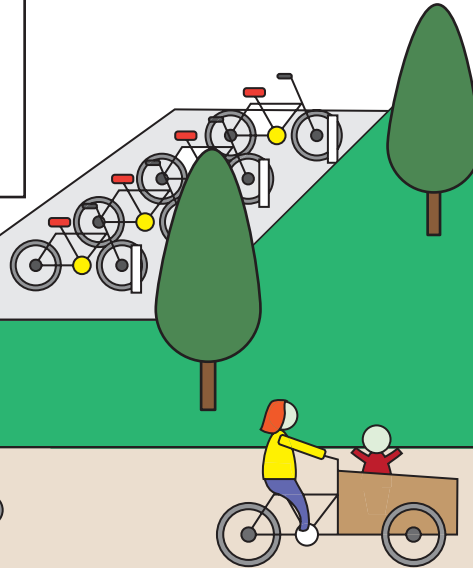
Meer fietsers en voetgangers en minder auto's maken de leefomgeving rustiger, gezonder en veiliger en geven meer ruimte voor groen.

Voorbeelden uit de praktijk

Stack in Haarlem

Stack is gelegen aan de rand van de stad in een zone zonder gereguleerd parkeren. De ontwikkelaar heeft een mobiliteitsconcept opgesteld, op basis waarvan de gemeente vrijstelling heeft kunnen verlenen op de vastgestelde parkeernorm. Duurzaam gebouwd vlakbij een treinstation, met veel ruimte voor fietsen en minder voor auto's.

Autoluw centrum in Katwijk aan Zee

Het centrum van Katwijk aan Zee wordt autoluw heringericht waarbij de voetganger en fietser ruim baan krijgen. Uitgangspunten van het plan 'Aantrekkelijk Katwijk' zijn:

- Een autoluw centrum met minder auto's.
- Veel ruimte voor wandelend publiek.
- Een goede bereikbaarheid van het centrum met de fiets.
- Op geconcentreerde plekken mogelijkheid om fietsen te stallen.
- Meer groen.
- Een goede bereikbaarheid voor mindervaliden.
- Een aantrekkelijke openbare ruimte.

Merwedekanaalzone in Utrecht

De Merwedekanaalzone wordt een karaktervolle Utrechtse stadswijk voor alle typen huishoudens, bedrijven en andere organisaties en individuen die bewust kiezen om op een vernieuwende stedelijke manier te leven en waar kwaliteit van leven voorop staat. In het gebied is uitgegaan van principes van de integrale gezonde stad. Daarbij is er ruim plaats voor actieve vervoerswijzen in samenhang met de ruimtelijke identiteit van de wijk (compact, hoge dichtheid en deelmobiliteit).

Haven-Stad in Amsterdam

Haven-Stad is een grootschalig transformatieproject in Amsterdam waarbij het havengebied rondom Sloterdijk, het Westerpark en het westelijk deel van de Noordelijke IJ-oever omgevormd worden tot een gemengd stedelijk gebied.

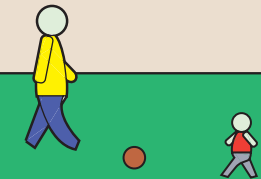
Deze wijk draait niet alleen om wonen en werken, maar ook om het realiseren van een stad met alle bijbehorende voorzieningen zoals scholen, sport, kunst en cultuur, recreatie en groen. Het doel is dat alles op loop- en fietsafstand is. Dit betekent dat slechts 15% van de verplaatsingen van en naar Haven-Stad en daarbinnen met de auto gebeurt. In Haven-Stad komen dan ook weinig autoparkeerplaatsen.

Vestdijk in Eindhoven

De herinrichting Vestdijk betreft de herinrichting van een voormalige autoloper tot een groene en aantrekkelijke stadsboulevard, met meer ruimte voor voetgangers en gescheiden rijstroken voor fietsers, bussen en auto's. Het ontwerp is het resultaat van overleg met vertegenwoordigers van bewoners, ondernemers en belangenorganisaties. De nieuwe inrichting geeft invulling aan de ambitie om de Vestdijk meer te laten aansluiten bij de binnenstad.

Leefstraat

Een Leefstraat wordt door bewoners tijdelijk ingericht als een droomstraat die vrij gebruikt wordt. Zonder verkeer en met meer ruimte om met burens meer dingen samen te doen en waar kinderen veilig buiten kunnen spelen. Dit gebeurt op initiatief van bewoners en in samenspraak met de gemeente. De straatbewoners krijgen zo een ontmoetingsplek, bedoeld om buiten te spelen, koffie te drinken en te sporten.

Kom in beweging

Waar kan je vandaag al mee aan de slag?

Get ready: nieuwe instrumenten Omgevingswet

Door lopen en fietsen een plek te geven in de omgevingsvisie, worden deze ook vertaald naar de omgevingsplannen. Denk hier aan de voorkant goed over na, want andersom is nauwelijks mogelijk. Reageer tijdig op de nieuwe instrumenten door huidige beleidsinstrumenten voor actieve vervoerswijzen hierop aan te passen, maak ze 'Omgevingswet ready'.

Hoe zorg je ervoor dat beleidsdoelen voor lopen en fietsen een plek krijgen in de nieuwe instrumenten?

- 1 Ambitie bepalen**
Definieer op ambitieniveau doelen voor vitaliteit en gezondheid.
- 2 Omgevingswaarden**
Vertaal de beleidsdoelen naar concrete kwaliteitswaarden binnen de leefomgeving
- 3 Omgevingsvisie**
Geef met andere disciplines de waarden een plek in de omgevingsvisie.
- 4 Programma**
Concrete uitwerking van visie met programma voor fietsen en lopen.
- 5 Omgevingsplan**
Werk gezamenlijk met andere disciplines de visie uit naar omgevingsplannen.

Ga voor gezamenlijke winst

Probeer andere disciplines niet steeds te overtuigen waarom de fietser en voetganger centraal moet staan. Werk samen en op integrale wijze aan de in de omgevingsvisie vastgestelde doelen en zoek verbinding met andere thema's.

Oefen in participatie

De Omgevingswet zet nadrukkelijk in op ruimte voor initiatiefnemers en participatie. De belangenafweging is vaak nog onvoldoende transparant en participatie vanuit de omgeving te beperkt of te laat in het proces. Zie ook de [Inspiratiegids Participatie Omgevingswet](#).

Ga ondernemen en pionieren!

Overheden zijn gewend om reactief te opereren, met normen en regels als houvast. De Omgevingswet biedt ruimte om te ondernemen en pionieren door actief in gesprek te gaan met stakeholders en initiatiefnemers. Pak die kans!

Kennis en vaardigheden

Werken met de Omgevingswet vraagt om andere competenties. Gebruik [de gespreksstarter](#) om meer te leren over wat dit voor jouw rol betekent.

Doe mee!

Ga aan de slag in je eigen omgeving.

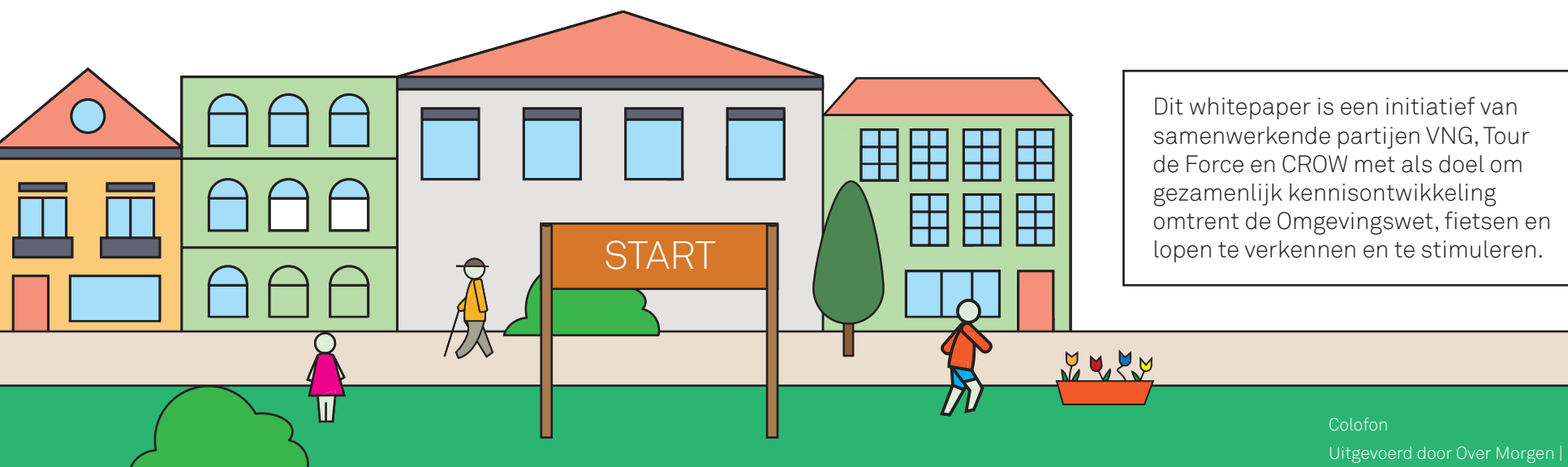
- 1 Ga in gesprek met het college en raad over de ambities en doelen van de gemeente bij het uitwerken van de omgevingsvisie.
- 2 Stel het ambitie- en detailniveau van uw omgevingsvisie- of plan vast.
- 3 Bepaal de rol van de gemeenteraad die bij uw omgevingsvisie past.

Blijf op de hoogte.

- 1 Schrijf je [hier](#) in voor de nieuwsgraphic. Zo ontvang je de laatste informatie over bijeenkomsten, trainingen, netwerkborrels en verdiepende kennissessies.
- 2 Verdiep je verder in de Omgevingswet, via bijvoorbeeld [‘Aan de slag met de omgevingswet’](#).

Contact.

Heeft u vragen of behoefte aan meer informatie? Neem contact op met [Tour de Force](#).

Dit whitepaper is een initiatief van samenwerkende partijen VNG, Tour de Force en CROW met als doel om gezamenlijk kennisontwikkeling omtrent de Omgevingswet, fietsen en lopen te verkennen en te stimuleren.